

Odměna mediátora dle vyhlášky č. 277/2012 Sb. a ekonomická analýza práva

Marcela Fryštenská* – Marek Litzman**

Anotace: Autoři se zamýšlejí nad praxí a efektivností pravidla, kterým zákonodárce stanovil vyšší odměny zaplaného mediátora při setkání nařízeném soudem na 400 Kč za každou započatou hodinu. Autoři příspěvků provedli sondáž kvantitativní metodou, kdy byli osloveni všichni zapsaní mediátoři elektronickým dotazníkem s cílem získat data pro hledání odpovědi na otázky: Je pravidlo o vyšší odměny mediátora efektivní? Přináší užitek sporným stranám? Je motivační pro samotné mediátory? Jaké případné návrhy de lege ferenda by mohly zvýšit efektivnost pravidla o vyšší odměny mediátora? Na tyto a další otázky se pokouší v příspěvku odpovědět za použití metody ekonomické analýzy práva.

Klíčová slova: mediace, mediátor, ekonomická analýza práva, odměna, optimální odměna, užitek, racionální sporná strana, teorie nabídky, teorie poptávky, dotazníkové šetření

1. Ustanovení § 15 vyhlášky č. 277/2012 Sb. a praxe

Dle občanského soudního řádu má soud možnost účastníkům řízení nařídít první setkání s mediátorem v rozsahu tří hodin a řízení přerušit nejvýše na dobu tří měsíců, a to ve všech odvětvích práva soukromého, ve věcech, u nichž soudce usoudí, že mediace je v konkrétním případě vhodný nástroj řešení sporu.¹ Nutno dodat, že mediaci samotnou nelze nařídít, neboť ta je vždy dobrovolná a uzavření smlouvy o provedení mediace či nikoli vychází z autonomie vůle účastníků sporu. Odměnu mediátora za první setkání účastníkům nařízené mediace v rozsahu maximálně tří hodin upravuje vyhláška: „Výše odměny za první setkání s mediátorem nařízené soudem činí 400 Kč za každou započatou hodinu. Je-li zapsaný mediátor plátcem daně z přidané hodnoty podle jiného právního předpisu, náleží mu rovněž náhrada za daň z přidané hodnoty.“² V ostatních případech je odměna mediátora stanovena na základě tržních mechanismů.

Rozsah tří hodin byl zvolen po konzultacích s odborníky na mediaci, kteří se shodují v tom, že tři hodiny jsou minimální doba, ve které je možné provést mediaci a uzavřít mediační dohodu. Po uplynutí tří hodin, po které mediátorovi náleží odměna, jejíž výše bude stanovena vyhláškou, bude na rozhodnutí stran, zda budou v mediaci pokračovat za smluvních podmínek, nebo zda si přejí mediaci ukončit a pokračovat v soudním řízení. Po uplynutí tří měsíců bude soud v řízení pokračovat, pokud nebylo řízení přerušeno se souhlasem všech účastníků. Soud může nařídít setkání s mediátorem jak bez souhlasu stran, tak s jejich souhlasem, kdy v druhém případě půjde fakticky o klid řízení. Cílem této úpravy je, aby v obou případech mediátor poskytoval stranám své služby za sníženou odměnu.³

* JUDr. Marcela Fryštenská, Ph.D., brněnská advokátka a autorka knihy *Ekonomická analýza civilního práva*. E-mail: akfrystenska@seznam.cz.

** Ing. Marek Litzman, Ph.D., Provozně ekonomická fakulta, Mendelova univerzita v Brně. E-mail: marek.litzman@mendelu.cz.

¹ § 100, odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

² § 15 vyhlášky č. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora.

³ Vlášdní návrh na vydání zákona o mediaci (Sněmovní tisk 426 6. volebního období). In: Poslanecká sněmovna PČR [cit. 5. 7. 2018]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=72721&pdf=1>>, s. 50.

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že praxe ohledně shora uvedeného pravidla o odměně zapsaného mediátora dospěla ke dvojímu výkladu: 1) Někteří mediátoři požadují 400 Kč za dobu, po kterou strany sporu seznamují s podstatou a principy mediace, což dle vyjádření oslovených mediátorů trvá cca 30–60 minut a následně po uzavření smlouvy o provedení mediace si účtují tržní cenu, tj. odměnu, která není vyhláškou stanovena. 2) Jiní mediátoři si účtují 400 Kč nejen za dobu, po kterou strany sporu seznamují s podstatou a principy mediace, ale i následně po uzavření smlouvy o provedení mediace do doby, kdy souhrn času pro seznámení sporných stran s mediací a času provádění mediace nepřesahuje tři hodiny.

První skupina mediátorů je při účtování odměny vedena úvahou, že dle komentáře k zákonu o mediaci je *nařízené setkání s mediátorem* v podstatě *informativní schůzka*. Vyvozují tedy, že vyhláškou stanovená odměna 400 Kč je stanovena pro čas, kdy mediátor sporné strany informuje o samotné mediaci, a ne na čas poté, kdy sporné strany již podepsaly smlouvu o provedení mediace. Tento závěr podporují i Bříza a Gatner.⁴

Mediátoři oslovení v rámci dotazníkového šetření autory příspěvku se shodují na tom, že *informativní část prvního setkání s mediátorem trvá od 30 do 60 minut*. Druhá skupina mediátorů aplikuje shora uvedené ustanovení vyhlášky tak, že při prvním setkání soudem nařízené mediace je odměna mediátora 400 Kč za každou započatou hodinu, přičemž soud může nařídít mediaci v rozsahu maximálně tří hodin. Pro tuto skupinu mediátorů tvořící menšinu mezi zapsanými mediátory je *klíčovým vodítkem pro výklad ustanovení o odměně čas ohraničený třemi hodinami*, a nikoliv fáze seznamování s mediací a fáze provádění mediace. Nutno na tomto místě doplnit, že i tito mediátoři, kteří si účtují 1200 Kč za tři hodiny prvního setkání s mediátorem, kdy setkání zahrnuje fázi jak seznámení se s mediací, tak fázi provádění mediace, vyjadřují přesvědčení, že takto stanovená odměna mediátora je neadekvátní a že jejich náklady na mediaci jsou vyšší než inkasované výnosy z mediace (tj. náklady na mediaci jsou vyšší než výnosy, což vede ke ztrátě). Rozumí tomu, že pokud je stranám sporu nařízeno první setkání s mediátorem (ať už z iniciativy všech stran sporu, některých stran sporu, či samotného soudu), nemohou být sporné strany nuceny hradit vysoké částky. Odmítají však tyto náklady nést ze svých zdrojů. Řešení tohoto problému dává prostor pro úvahy *de lege ferenda*.

Autoři příspěvku jsou přesvědčeni, že z platné právní úpravy nevyplývá, že zapsaný mediátor má v rámci prvního setkání pouze informovat sporné strany o podstatě mediace, o právech a povinnostech sporných stran v procesu mediace, o možnosti mediaci kdykoliv ukončit atd. Informace tohoto typu je možno předat sporným stranám během cca 30 minut, jak již bylo zmíněno výše v textu. Zákonodárce hovoří o odměně za první setkání s mediátorem, a nikoliv o odměně za poskytnutí základních informací o povaze mediace, právech a povinnostech sporných stran v procesu mediace. *Domníváme se, že doslovný výklad vyhlášky lze interpretovat jedině tak, že zákonodárce měl v úmyslu poskytnout odměnu za první tři hodiny setkání s mediátorem, které zahrnuje nejen předání základních informací o mediaci, ale i samotnou mediaci. Nedomníváme se, že z textu „první setkání s mediátorem“ lze dospět k výkladu „první informativní setkání s mediátorem“. A pokud zákonodárce přitaká první skupině mediátorů, měl by text zákona být uveden do souladu s praxí.*

Jelikož mediace je relativně nový alternativní způsob řešení civilněprávních sporů v České republice (zákon o mediaci nabyl účinnosti v září 2012), setkávají se sporné strany

⁴ BRÍZA, P. – GANTNER, F. První setkání se zapsaným mediátorem z pohledu praxe. *Bulletin advokacie*. 2016, č. 4, s. 34–38.

v mnoha případech s mediací poprvé a lze tedy předpokládat, že nemají příliš vysoké povědomí o tom, co mohou od mediace očekávat. Pokud cílem zákonodárce při stanovení rozsahu soudem nařízené návštěvy mediátora v rozsahu tří hodin bylo: 1) vytvořit časový prostor k tomu, aby strany sporu mohly získat vstupní informace o mediaci a svých právech a povinnostech, povinnostech mediátora a jeho odměně (dále jen „vstupní informace k mediaci“), 2) projít zkušeností ze samotné mediace a 3) zároveň regulovat náklady sporných stran pro obě fáze, měl to dostatečně jasně artikulovat v právní úpravě. Předěšlo by se tak dvojí praxi, kterou laická veřejnost může vnímat negativně a v samotném důsledku toto může vytvořit překážku pro efektivní aplikaci samotné mediace.

Než přistoupíme v následující části příspěvku k hlubší úvaze o tom, zda regulace prvních tří hodin setkání s mediátorem, které by zahrnovaly vstupní informace k mediaci i mediaci samotnou je efektivní, či nikoliv, považujeme za vhodné na tomto místě a v této souvislosti poukázat na *doporučení odborníků na mediaci*. Ti doporučují, aby *mediační sezení trvalo jeden a půl až tři hodiny*. Přičemž jejich počet není stanoven, ale obvykle jsou zapotřebí dvě a více sezení. Záleží na povaze a složitosti problému a motivaci účastníků k pozitivní změně. Praxe ukazuje, že fáze informativní trvá cca 30–60 minut. Zbývajících 120 minut tedy odpovídá doporučené délce mediačního setkání. Autoři příspěvku však nemají podklad pro tvrzení, že tato doporučení odborníků posloužila zákonodárci jako vodítko pro uzákonění maximálně tří hodin prvního setkání s mediátorem, přestože logickým výkladem k tomuto závěru dospěli.

2. Odměna mediátora dle vyhlášky č. 277/2012 Sb. a užitek

Výše v textu bylo sděleno, že praxe většiny zapsaných mediátorů při nařízením setkání s mediátorem odpovídá sdělení vstupních informací k mediaci během maximálně jedné hodiny a následně po sepsání smlouvy o provedení mediace si účtují odměnu tržní, tj. neregulovanou právní úpravou, a tedy lišící se v závislosti na ceníku konkrétního mediátora. Menšina zapsaných mediátorů účtuje za tři hodiny prvního setkání s mediátorem maximálně 1200 Kč plus DPH, přičemž tuto praxi shledávají za demotivační. *Většina mediátorů si účtuje 400 Kč plus DPH za informativní část setkání s mediátorem trvající v rozmezí 30–60 minut a následně si účtují tržní cenu, jejíž výši autoři příspěvku zjišťovali dotazníkovým šetřením a bude podrobněji rozebrána níže v textu. V řadách zapsaných mediátorů převažuje názor, že částka 400 Kč by měla být odměnou pouze za první informativní setkání s mediátorem v délce maximálně jedné hodiny. Tento výstup pro nás nepředstavuje velké překvapení.*

Racionální strana chce dosáhnout svého cíle s co nejmenším plýtváním zdroji a mít z dosaženého cíle co největší užitek. Mediátor chce, aby z času, který věnuje sporným stranám při řešení jejich sporu, měl odpovídající odměnu. V případě mediátora, který je zároveň advokátem, je přirozené, že porovnává odměnu za právní služby poskytované v rámci advokacie s odměnou za služby poskytované v rámci mediace. Záměrem příspěvku není podrobně analyzovat způsoby odměny advokáta, jeví se však vhodné na tomto místě uvést, že advokát může s klientem sjednat odměnu podle vyhlášky Ministerstva spravedlnosti,⁵ nebo se s klientem může domluvit na smluvní odměně za poskytnutí

⁵ Vyhláška č. 177/1996 Sb. Ministerstva spravedlnosti o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif).

právních služeb v závislosti na časové náročnosti příslušné právní služby. Odměna může být stanovena jako časová, úkonová, paušální či podílová. Hodinová sazba se obecně pohybuje dle obtížnosti v rozmezí od 1000 Kč do 3000 Kč.

Pro naše komparativní účely hodinové sazby advokáta a mediátora stavíme v našich dalších úvahách na informaci, že hodinová sazba advokáta se obecně dle obtížnosti pohybuje v rozmezí od 1000 Kč do 3000 Kč. Má-li advokát-mediátor za právní službu až 3000 Kč za hodinu, zatímco za služby mediátora 400 Kč (předpokládejme, že by tato odměna zahrnovala jak informativní část, tak samotnou mediaci v rozsahu do tří hodin) za hodinu při první nařízené návštěvě mediátora, je pro zapsaného mediátora poskytování služeb za takto stanovenou odměnu neefektivní ve smyslu cena versus výkon, tj. i demotivační. Snad jen mediátor, jehož motivací pro poskytování služeb mediátora by nebyl zisk finanční, ale nefinanční, tj. svůj užitek by spatřoval v samotné pomoci lidem a rozdíl ve výši 600 Kč až 2600 Kč za hodinu (rozdíl mezi hodinovou odměnou advokáta tj. 1000 Kč až 3000 Kč a odměnou mediátora dle vyhlášky tj. 400 Kč) by pro něj nebyl podstatný. Tento druh advokáta-mediátora, pokud vůbec existuje, pak jistě jako vzácný exemplář, protože běžné je, že většina by se za poskytování svých služeb cítila podhodnocena.

Předpokládáme, že u mediátorů zastoupených z jiných profesí (mediátorem může být vysokoškolsky vzdělaný občan v magisterském programu), bude docházet rovněž ke komparaci podobné té, kterou jsme představili výše. Rozdíl bude spočívat v tom, že místo odměny advokáta bude srovnávat odměnu členů své profesní obce. Tak například mediátor psycholog bude srovnávat svoji odměnu s odměnou psychologa z psychologické poradny atd. Čím větší bude rozdíl v odměně, tím větší míra nespokojenosti mediátora bude a tím menší bude jeho motivace k poskytování služeb mediátora.

Dosud provedená analýza nás vede k závěru, že *hodinová odměna 400 Kč za první informativní setkání* (fáze 1) i *mediační setkání* (fáze 2) *v rozsahu maximálně tři hodiny* představuje pro zapsané mediátory situaci, kdy *náklady jsou vyšší než užitek*, tj. $C > B$. Pro zapsané mediátory je akceptovatelná hodinová odměna 400 Kč za informativní část prvního setkání s mediátorem, která trvá od 30 do 60 minut. Na druhou stranu vysoká odměna za služby mediátora může být sítím, přes které rozhodnutí sporných stran jít touto alternativní cestou řešení sporů neprojde, což by podkopávalo efektivnost mediace na samotném začátku.

Otevřeli jsme otázky, na které je třeba hledat v následující části odpověď a to: Má být text vyhlášky upraven tak, aby v praxi nedocházelo k dvojímu výkladu? Ke které ze dvou v textu uvedených aplikací pravidla o odměně mediátora se má zákonodárce přiklonit? K té, podle níž vyhláškou stanovená odměna 400 Kč je stanovena pro čas, kdy mediátor sporné strany informuje o samotné mediaci, a ne na čas poté, kdy sporné strany již podepsaly smlouvu o provedení mediace? Nebo k té, podle níž odměna zahrnuje fázi seznámování s mediací i fázi provádění mediace v rozsahu celkem tří hodin?

Z dosud uvedeného činí autoři tohoto příspěvku následující dílčí závěr. Pokud zákonodárce měl v úmyslu poskytnout odměnu za první tři hodiny setkání s mediátorem, které zahrnuje nejen předání základních informací o mediaci, ale i samotnou mediaci (autoři se k tomuto závěru přiklání, neboť v textu vyhlášky se uvádí „první setkání s mediátorem“ nikoliv „první informativní setkání s mediátorem“), pak odměna ve výši 400 Kč je pro většinu mediátorů demotivující, neboť náklady by byly vyšší než užitek. Vystává proto otázka, jaká odměna mediátora v rozsahu tří hodin nařízeného setkání s mediátorem by byla optimální?

Jelikož nelze zcela vyloučit, že zákonodárce zamýšlel pravidlem o odměně zapsaného mediátora ve výši 400 Kč za hodinu pouze informativní část schůzky, a tedy praxe většiny zapsaných mediátorů, kteří si následně účtují tržní cenu, vychází ze záměru zákonodárce, měla by úvaha být vedena i tímto směrem a mělo by být zvažováno, zda toto pravidlo by bylo do budoucna v zájmu efektivnosti mediace či nikoliv.

Rozprostřela se tak před námi otázka ohledně optimální hranice odměny zapsaného mediátora při prvním setkání nařízené návštěvy u mediátora, na kterou se pokusíme v následujících řádcích odpovědět.

3. Optimální hranice odměny zapsaného mediátora pro provádění mediace

Autoři příspěvku se domnívají, že vyhláška by měla regulovat odměnu mediátora pro fázi informativní i fázi provádění mediace v rozsahu tří hodin při prvním setkání soudem nařízené návštěvy mediátora. Praxe, kdy mediátoři po první informativní fázi v délce 30–60 minut s odměnou 400 Kč za hodinu přechází na odměnu tržní pro fázi provádění mediace (výše odměny viz sondáž níže v textu), neshledáváme optimální.

K tomuto pohledu nás vedou následující důvody:

- *Mediace v civilněprávních sporech je v naší právní kultuře relativně novým institutem, a proto i nařízení návštěvy mediátora soudem lze vnímat jako součást propagace tohoto způsobu řešení sporu, který má potenciál snižovat náklady sporným stranám i státu, tj. je celospolečensky žádoucí.*
- *Nízké právní vědomí účastníků nařízené mediace o tomto způsobu řešení sporu. Samotná informativní fáze nemusí být dostatečná pro komplexní představu sporných stran o tom, co od mediace očekávat.*
- *Neoptimálně zvolená výše odměny zapsaného mediátora za fázi mediace při prvním setkání soudem nařízené mediace může sporné strany motivovat k nesouhlasu s mediací. První setkání s mediátorem, které zůstane u fáze informativní, není v zájmu sporných stran, mediátora ani efektivnosti mediace.*

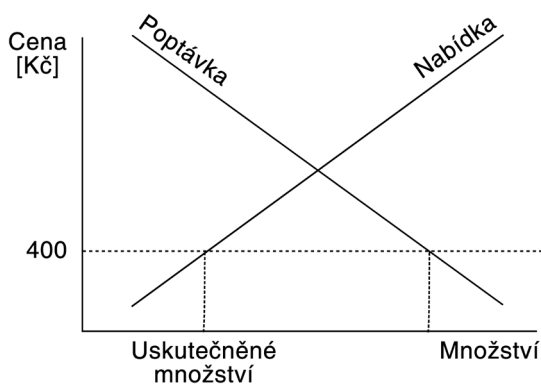
Dílčí závěr, že neoptimálně zvolená výše odměny zapsaného mediátora při prvním setkání soudem nařízené návštěvy mediátora může „zlomit vaz“ efektivnosti mediace otevírá prostor pro úvahu o optimální hranici této odměny.

Pravidlo odměny pro mediátory upravené vyhláškou by mělo zohledňovat nabídku mediátorů i poptávku potenciálních klientů mediace, totiž opřít se o mikroekonomické teorie nabídky a poptávky, z nichž čerpá ekonomická analýza práva.⁶ Jinými slovy, odměna by měla být stanovena optimálně tak, aby dostatečně motivovala mediátory k nabízení těchto služeb, jak již bylo sděleno výše. Již dnes některé soudy zdůvodňují nenařizování mediace nedostatkem mediátorů.⁷ Zároveň by měla být nastavena tak, aby strany sporu byly ochotny mediační služby poptávat.

Vysoká odměna za služby mediátora může být sítím, přes které rozhodnutí sporných stran jít touto cestou řešení sporu neprojde. Uvědomme si, že sporné strany mají za cíl

⁶ TOWFIGH, E. – PETERSEN, N. *Economic methods for lawyers*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing, 2015, s. 18–60.

⁷ FRYŠTENSKÁ, M. *Mediace a ekonomická analýza práva. Právník*. 2017, roč. 156, č. 9, s. 799–811.

Ilustrace 1: Tržní situace na trhu mediací

vyřešit svůj spor s co nejnižšími náklady. Racionální sporná strana hodnotí náklady na spor se ziskem z vyřešení sporu. Domníváme se, že čím vyšší náklady na vyřešení sporu cestou mediace jsou, tím nižší je ochota sporných stran podstoupit tento zatím ne příliš známý způsob řešení sporu.

V této souvislosti je třeba mít na paměti, že 1) mediace je neznámý způsob řešení sporu, 2) značná část lidí neví, co od služeb mediátora očekávat na rozdíl od služeb advokáta a 3) rovněž není zanedbatelný fakt, že odměna mediátora dle předmětné vyhlášky se vztahuje na případy, kdy návštěvu mediátora nařídí soud. V mnoha případech při prvním kontaktu s mediátorem chybí princip dobrovolnosti. V tomto okamžiku ponechávám stranou hodnocení praxe soudů ve vazbě na vhodnost a nevhodnost kauz pro mediaci (náklady z nevhodně nařízených kauz by neměly být přenašeny na sporné strany).

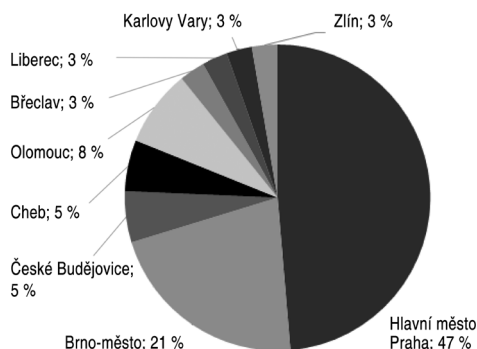
4. Empirický výzkum – výše odměny mediátora dle vyhlášky

V této části představíme výstup z empirického výzkumu provedený kvantitativní metodou, jehož smyslem bylo zjistit formou elektronického dotazníku, jaká je dle zapsaných mediátorů optimální výše odměny mediátora za soudem nařízené setkání s mediátorem v rozsahu maximálně tří hodin za každou započatou hodinu bez DPH. Účelem provedeného kvantitativního výzkumu je příprava základních předpokladů pro další výzkum.

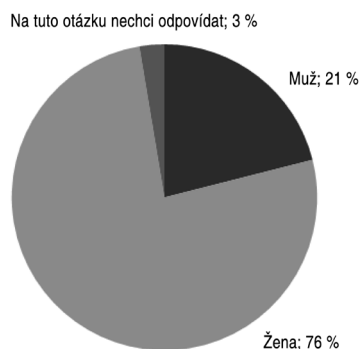
Celkem bylo osloveno 100 zapsaných mediátorů, z nichž součinnost poskytlo přesně 38. Polovina z respondentů má sídlo v Praze (přesněji 47 %), dále pětina mediátorů uvedla své sídlo v Brně, výrazněji jsou zastoupeni mediátoři z Olomouce, Chebu a Českých Budějovic a po jednom mají mediátorská sídla v Břeclavi, Karlových Varech, Liberci, Zlíně a Šumperku. Mediátoři z jiných měst dotazník nezodpověděli (ilustrace 2).

Není bez zajímavosti, že z celkem 38 zapsaných mediátorů, kteří vyplnili dotazník, výrazně převažují ženy se svými 76 %, což představuje 28 žen, proti 23 % mužů, tj. 9 mediátorů. Jeden dotázaný pohlaví nevedl. Z celkového počtu 100 zapsaných mediátorů je 79 žen a 21 mužů (ilustrace 3). Co je příčinou většího zastoupení žen v profesi mediátora než mužů, je téma, které by si jistě zasloužilo do budoucna analýzu.

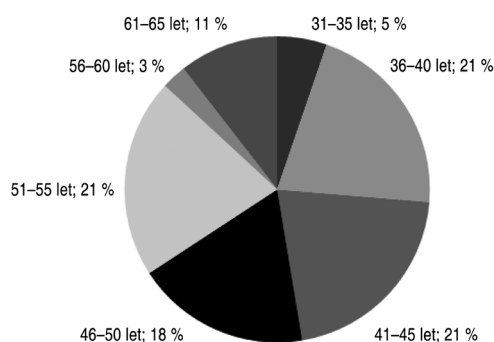
Další otázka demografického rázu měla zjistit věkovou strukturu respondentů. Z výsledků na ilustraci 4 je patrné, že dotazník vyplnili zejména mediátoři v produktivním věku 36–55 let, což znamená zastoupení nejvýraznějších skupin pracovníků. Zároveň je zastoupení těchto věkových skupin rozdělených po pěti letech poměrně homogenní.

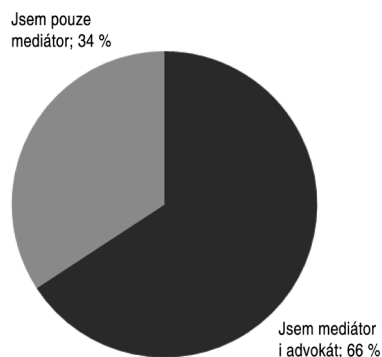
Ilustrace 2: V jakém okrese sídlí Vaše mediální kancelář?

Ilustrace 3: Jaké je Vaše pohlaví?

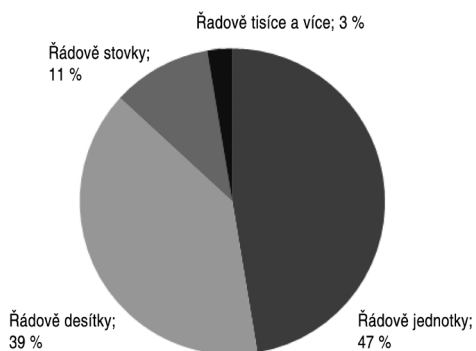
Ilustrace 4: Jaký je Váš věk?

Ilustrace 5: Jste zároveň i advokátem?

Další otázka na ilustraci 5 měla za cíl zjistit, kolik procent dotázaných mediátorů vykonává i praxi advokáta. Soud při nařízení první návštěvy mediátora dle § 100 odst. 2 občanského soudního řádu vybírá ze seznamu zapsaných mediátorů, mezi nimiž jsou mediátoři, kteří současně vykonávají praxi advokáta a mediátoři, kteří advokáty nejsou. Pokud je mediátor i advokátem, lze předpokládat, že jeho ekonomická analýza užitek versus náklady je ovlivněna odměnou, kterou si účtuje za služby advokáta. Dotazníkové šetření ukázalo, že 70 % z 30 mediátorů jsou i advokáty, kteří si běžně účtují za hodinu právních služeb od 1000 Kč za hodinu do 3000 Kč za hodinu. Lze tedy předpokládat, že tato skutečnost se projeví v otázce týkající se optimální výše odměny mediátora za hodinu.

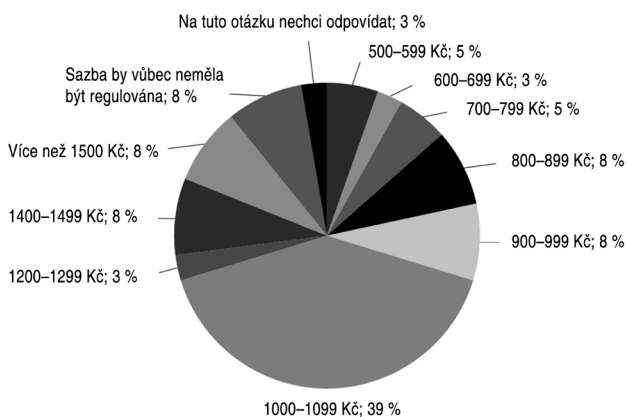
Dnes zcela chybí statistiky ohledně mediace, tedy i čísla o počtech soudem nařízených návštěv mediátora. Tato situace by se měla do budoucna změnit v zájmu efektivnosti mediace i efektivnosti soudnictví. Bez těchto dat není možné účelnost zákona o mediaci vyhodnocovat. Práce jednotlivce či jednotlivců nikdy nemůže suplovat kontinuální sběr dat soudy a zapsanými mediátory opírající se o rozhodnutí kompetentních orgánů. Nejen proto, že příslušné subjekty nejsou povinny poskytnout součinnost. Právě periodicita sběru dat má, zejména u nového a ve společnosti teprve místo hledajícího právního institutu, jímž mediace v občanskoprávních věcech je, zcela zásadní úlohu. Následující dvě

Ilustrace 6: Kolik soudem nařízených setkání s mediátorem jste již vedla/vedl?

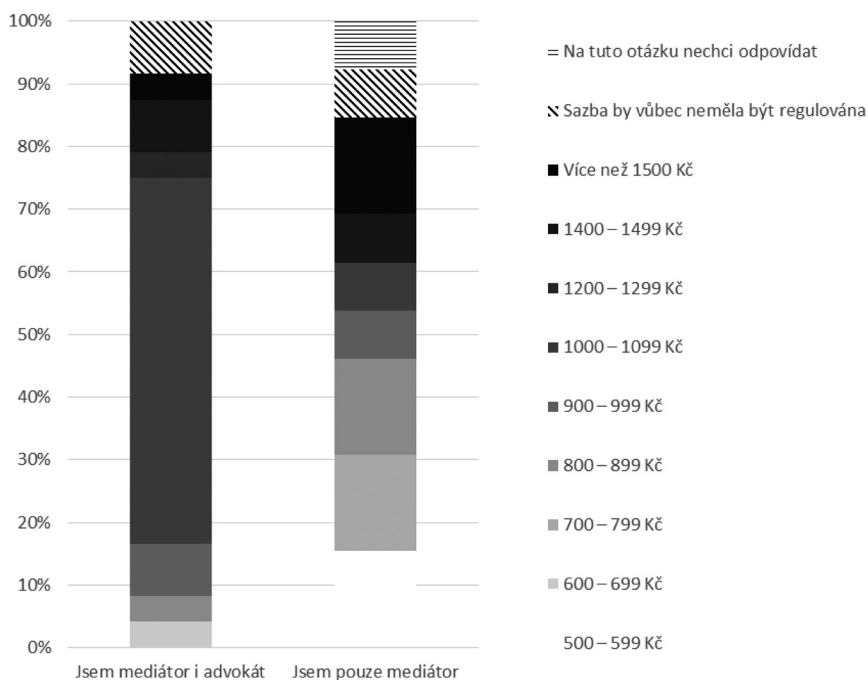
Ilustrace 7: Kolik nenařízených mediací jste již vedl/a?

Ilustrace 8: Výše regulované odměny mediátora za soudem nařízené setkání s mediátorem v rozsahu maximálně tří hodin za každou započatou hodinu by měla být?

otázky byly vedeny s cílem získat alespoň přibližná data v řádu jednotek, desítek, stovek a tisíc o počtu nařízených návštěv mediátora soudem dle § 100 odst. 2 o. s. ř. Zjistili jsme, že v řádu jednotek vedla nařízené setkání přibližně polovina mediátorů. V této souvislosti je třeba si uvědomit, že mediace v občanskoprávních věcech je nový prvek v české právní kultuře, který dostal legislativní rámec v roce 2012, tj. teprve před sedmi lety. Jelikož vycházíme z dat, která poskytlo pouze 38 z celkového počtu 100 zapsaných mediátorů, nelze z tohoto čísla vyvozovat žádné relevantní závěry. Zajímavá data přináší komparace počtu vedení soudem nařízeného setkání s mediátorem s počtem vedení nenařízené mediace. Zjistili jsme, že u nenařízené mediace je počet vedených sporů jen nepatrně vyšší, než u nařízené návštěvy mediátora soudem viz ilustrace č. 6 a č. 7.

Výrazná většina zapsaných mediátorů souhlasí s regulací soudem nařízené návštěvy mediátora v rozsahu tří hodin. Pouze 8 % zapsaných mediátorů uvedlo, že by sazba být neměla regulována vůbec. Dále 18 % mediátorů by považovalo za optimální hodinovou

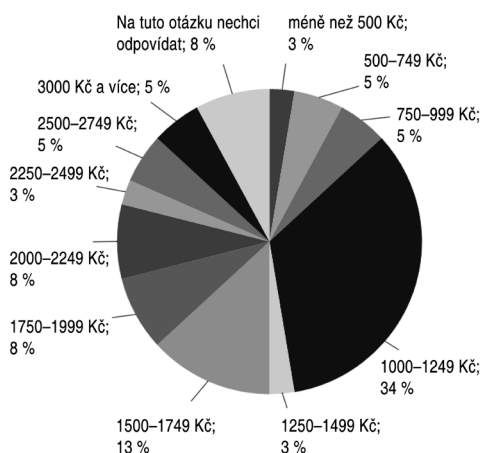
Ilustrace 9: Výše regulované odměny mediátora za soudem nařízené setkání s mediátorem v rozsahu maximálně 3 hodin dle skupin mediátorů.

sazbu vyšší než 1099 Kč a z toho 8 % zvolilo sazbu vyšší než 1500 Kč. Nejvíce dotázaných, 39 % uvedlo za optimální regulovanou sazbu 1000–1099 Kč, jak je patrné z ilustrace 8.

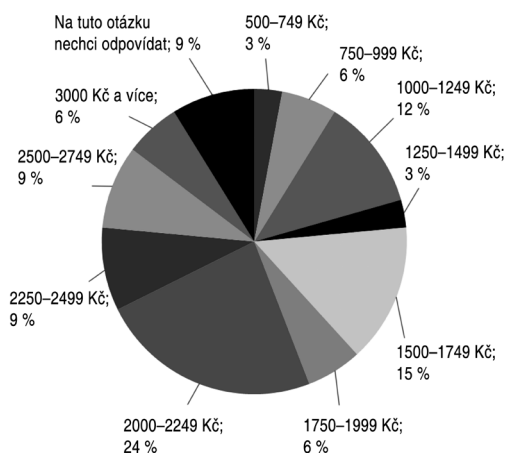
Nicméně je pozoruhodné, že nejčastější tisícikorunovou sazbu na hodinu setkání volili prakticky výhradně mediátoři-advokáti. Polovina z dotázaných advokátů zvolila právě tuto sazbu, přičemž ostatní hodnoty jsou oproti těmto značně upozaděny. Naopak odpovědi mediátorů-neadvokátů byly výrazně heterogennější. Výraznější podporu zde měly jak nižší sazby pod hranici tisícikoruny, tak i sazby vyšší, nad 1500 korun. Jakkoliv vzhledem k menšímu počtu respondentů nelze usuzovat na konkrétní preferovanou hodnotu, je patrné, že „většinová shoda“ na tisícikoruně zde nefiguruje, což ukazuje ilustrace 9.

Taktéž geografické rozvrstvení respondentů poukazuje na značnou nehomogenitu mezi požadavky na honorář. Zatímco pražští mediátoři se opět většinou shodli na tisícikorunové odměně a více požadoval jediný pražský respondent, překvapivě třetina mimo-pražských respondentů považuje za adekvátní částku vyšší než 1100 Kč.

Reakce zapsaných mediátorů na otázku: „*Jaká je Vaše nejnižší standardní sazba za každou další hodinu mediace po uplynutí prvních tří hodin soudem nařízeného setkání v občanskoprávních sporech a obchodněprávních sporech?*“ potvrdily zřetelně vyšší tržní cenu setkání s mediátorem oproti prvním, cenově regulovaným hodinám sezení. Není překvapením, že z odpovědí vyplynulo, že tržní hodinová sazba v občanskoprávních sporech je nižší než ve sporech obchodněprávních. Většina respondentů uvedla za standardní hodinovou tržní sazbu v občanskoprávních sporech částku 1000–1249 Kč, kdy u obchodněprávních sporů tuto částku jako standardní uvedlo jen 13 %.

Ilustrace 10: Jaká je Vaše nejnižší standardní sazba za každou další hodinu mediace po uplynutí prvních tří hodin soudem nařízeného setkání? Uvažujte občanskoprávní spor.

Ilustrace 11: Jaká je Vaše nejnižší standardní sazba za každou další hodinu mediace po uplynutí prvních tří hodin soudem nařízeného setkání? Uvažujte obchodněprávní spor.

Taktéž zde je na ilustracích 10 a 11 patrný znatelný rozdíl mezi mediátory-advokáty a neadvokáty. Zatímco 85 % neadvokátů považuje za adekvátní částku za občanskoprávní mediaci do 1250 Kč, u advokátů si tutéž částku naučtuje pouze 34 % advokátů. Čtvrtina z nich si pak za občanskoprávní spor účtuje 2000 a více korun, což je částka, kterou si již neúčtuje žádný respondent – neadvokát. Obdobných výsledků pak docílíme při pohledu na obchodněprávní spory, pouze částky jsou posunuty výše, jak je patrné z celkového pohledu. Většina mediátorů-advokátů si účtuje částku od 2000 do 3000 Kč, zatímco u neadvokátů je nejčastější rozmezí nižší, od 1000 do 2250 Kč.

Zajímavé je, že oproti předchozí otázce na regulovanou částku se zde projevuje očekávaná vyšší cena za službu v Praze oproti ostatním městům. Zatímco téměř všichni mimopražští mediátoři požadují za své služby částky do 1750 Kč za občanskoprávní spor, v Praze za tutéž částku nabízí služby jen polovina oslovených mediátorů. Odměna za mediaci u obchodněprávních sporů je výrazně heterogennější a skýtá menší rozdíly mezi regiony.

Úctovaná částka ani v jednom případě nezávisí na věku mediátora. Korelace mezi těmito dvěma parametry je v našem vzorku prakticky nulová a lze tvrdit, že mezi věkem a úctovanou sazbou mediátora není žádná souvislost.

Závěr

Praxe odhalila, že existuje dvojí výklad pravidla o odměně zapsaného mediátora při setkání nařízeném soudem. Někteří mediátoři požadují 400 Kč za dobu, po kterou strany sporu seznamují s podstatou a principy mediace, což dle vyjádření oslovených mediátorů trvá cca 30–60 minut a následně po uzavření smlouvy o provedení mediace si účtují tržní cenu, tj. odměnu, která není vyhláškou stanovena. Jiní mediátoři si účtují 400 Kč nejen

za dobu, po kterou strany sporu seznamují s podstatou a principy mediace, ale i následně po uzavření smlouvy o provedení mediace do doby, kdy souhrn času pro seznámení sporných stran s mediací a času provádění mediace nepřesahuje tři hodiny.

VĚTŠINA MEDIÁTORŮ => INFORMATIVNÍ ČÁST (30 minut až 60 minut) = 400 Kč/hod.
MENŠINA MEDIÁTORŮ => INFORMATIVNÍ ČÁST (30 minut + 60 minut) + MEDIACE (3 hodiny – informativní část) = 400 Kč/hod.

Podle autorů příspěvku praxe menšiny mediátorů vede k situaci, kdy náklady jsou vyšší než výnosy, tj. $C > B$. Racionální mediátor proto nebude ochoten za takto nastavenou odměnu své služby nabízet. Dotazníkové šetření odhalilo, že *pro většinu mediátorů je akceptovatelná odměna 400 Kč/hod. za informativní část*. Rovněž se ukázalo, že *pro většinu dotázaných mediátorů se jeví optimální hodinová sazba za mediace v případě soudem nařízeného setkání 1000 Kč–1099 Kč*.

Autoři příspěvku se nedomnívají, že z textu „*první setkání s mediátorem*“ lze dospět k výkladu „*první informativní setkání s mediátorem*“. A pokud zákonodárce přitaká první skupině mediátorů, měl by text zákona být uveden do souladu s praxí. Dvojí praxi může laická veřejnost vnímat negativně a v samotném důsledku může vytvořit překážku pro efektivní aplikaci mediace.

Autoři příspěvku se přiklání k názoru, že *první soudem nařízené setkání s mediátorem v rozsahu tří hodin by mělo zahrnovat jak informativní část, tak i mediaci a odměna mediátora by měla být právně regulována v souladu s požadavky nabídky* (za jakou výši odměny jsou mediátoři ochotni svoje služby nabízet) a *požadavky poptávky* (za jakou výši odměny jsou potenciální klienti ochotni službu mediátora poptávat). Jako argumenty ve prospěch *optimální regulace odměny soudem nařízeného setkání s mediátorem* uvádíme: 1) mediace je neznámý způsob řešení sporu, 2) většina lidí nemá povědomí o tom, co od služeb mediátora očekávat na rozdíl od služeb advokáta a 3) rovněž není zanedbatelný fakt, že odměna mediátora dle předmětné vyhlášky se vztahuje na případy, kdy návštěvu mediátora nařídí soud. V mnoha případech při prvním kontaktu s mediátorem chybí princip dobrovolnosti. Nelze vyloučit ani nařízení návštěvy mediátora u kauz pro mediaci zcela nevhodných, kdy náklady z nevhodně nařízených kauz by neměly být přenášeny na sporné strany.

Mediator's Remuneration Pursuant to Decree No. 277/2012 and Economic Analysis of Law

Marcela Fryštenská – Marek Litzman

Anotace: The authors contemplate the practice and effectiveness of the rule by which the legislator set the amount of remuneration of a registered mediator at a court order at CZK 400 for each commenced hour. The authors of the paper have done a quantitative method where all enrolled mediators have been approached by an electronic questionnaire in order to obtain the data to find answers to questions: Is the rule of the mediator's remuneration effective? Does it benefit the parties concerned? Is it motivating for the mediators themselves? What possible de lege ferenda proposals could increase the effectiveness of the Mediator Remuneration Rule? The authors are looking for answers to these questions and other questions by using the Law of Economic Analysis method.

Key words: mediation, mediator, economic analysis of law, reward, optimal reward, benefit, rational party, theory of offer, theory of demand, questionnaire survey